

Muzeum Chodska v Domažlicích
Vás srdečně zve na sezónní výstavu

Pivíčko ty pěnivý...
aneb
putování za pivovary na Domažlicku

otevřeno denně 9 - 12 a 13 - 17 hodin
do konce října 2013

Pivovarnictví na Domažlicku

NÁPOJ TENTO JEST VELICE ZDRAVÝ A VELMI VÝŽIVNÝ, DUCHA NAŠEHO UPEVŇUJE A MYSL UTUŽUJE A ROZVESELUJE.

(TADEÁŠ HÁJEK Z HÁJKU)

Výroba a pití piva v Čechách sahá až do 10. století, kdy se tento nápoj hojně vařil na půdě klášterů. Jeho vaření nezůstalo dlouho doménou církevních řádů, ale postupně se rozmohlo i v dalších vrstvách obyvatelstva. Z historických pramenů vyplývá, že v 11. a 12. století, i díky novým postupům v zemědělství, se z piva stal výnosný obchodní artikl a zároveň velmi oblíbený nápoj. Postupně se vytvořily tři skupiny hlavních výrobců piva – měšťané, šlechta a duchovní stav. Je samozřejmé, že se měnila a zlepšovala také technologie vaření piva. Díky tomu neustále rostl výstav piva. V roce 1835 se vařilo pivo v Čechách v 1 087 pivovarech s celkovým výstavem 1 966 004 hl piva.

Malým i větším pivovarům na Domažlicku je věnovaná výstava v Muzeu Chodska v Domažlicích, která probíhá až do 31. října 2013. Je inspirovaná knihou, která vyšla v loňském roce – Chodská pivovarská chasa aneb pivovary a pivovárky okresu Domažlice autora Jana Jiráka a jeho dvou spolupracovníků na této publikaci domažlického historika a nakladatele Zdeňka Procházky a sběratele Zdeňka Vejvody. Z necelé čtyřicítky pivovarů, které kdy na okrese Domažlice působily s kratší, či delší historií, přibližuje výstava slávu i neslavné konce jedné desítky pivovarů. My si zde připomeneme tři největší a nejnámější pivovary z tohoto regionu.

Tím nejstarším a nejnámějším byl domažlický pivovar. S první písemnou zmínkou o výrobě piva v Domažlicích se setkáváme v roce 1341. Jan Lucemburský vydává listinu, kterou schvaluje nařízení mě-

stské rady, aby se sladovníci a kováři přemístili s provozováním svých řemesel z města na předměstí. Důvodem byly časté požáry města. Z toho je zřejmé, že pivo se v Domažlicích vařilo již dávno před tímto datem. V písemných pramenech z 16. století se uvádí jmenovitě v Domažlicích 5 pivovarů. V té době představoval příjem z piva pro městskou pokladnu až 87 % veškerých příjmů. Díky své kvalitě se pivo dováželo na panovnický dvůr i do ciziny. V roce 1887 právováreční měšťané svůj majetek s konečnou platností prodali městu. K velké přestavbě a modernizaci už jediného domažlického pivovaru došlo na konci 19. století. Ve třicátých letech 20. století měl

pivovaru 21 staveb o rozloze 9 470 m², k jeho majetku patřily i hostince v okolí města.

V 70. letech došlo k poslední velké modernizaci pivovaru. Díky tomu v roce 1976 překročil jeho výstav 100 000 hl piva. Investice ve výši 23 000 000,- Kč byla největší v celé historii. Pivovar se v roce 1992 stal součástí akciové společnosti plzeňské pivovary, do které se o 2 roky později zařadil Plzeňský Prazdroj. Tento rok vykázal výstav 157 000 hl piva. Nejoblíbenější značkou byl 12° Purkmistr. Na základě rozhodnutí vedení společnosti Plzeňský Prazdroj byl pivovar v roce 1996 uzavřen. Část technologie byla prodána a odvezena do litevského pivovaru Ragirus. V roce 2002 získalo město Domažlice pivovar zpět do svého vlastnictví. Na jaře 2004 začala demolice některých budov včetně pivovarského kománu. Na uvolněném prostranství vyrostl obchodní dům a parkoviště. V současnosti město Domažlice plánuje revitalizaci objektu.

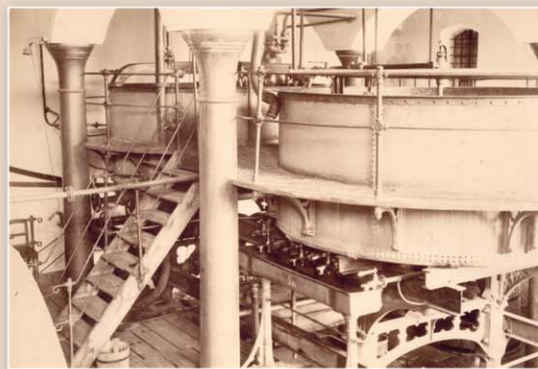
Dalším vyhlášeným pivovarem byl pivovar ve Staňkově. S jeho výstavbou se začalo v roce 1872, i když pivo se vařilo ve městě už dříve a na několika místech. Kvůli finančním problémům při výstavbě se o tři roky později dostal do konkurzu. Koupil jej kníže Karel J. Trauttmansdorff a stal se tak součástí horšovskotýnského panství. Zároveň byl v sousedství vybudován rybník pro potřeby pivovaru. Jeho vyhlášenou značkou byl 12° Kozel. po znárodnění se stal pivovar součástí národního podniku Západočeské pivovary. V roce 1971 dosáhl nejvyššího výstavu – 60 019 hl. Vzhledem k tomu, že se jeho provoz nevyplácel, byl na základě roz-

hodnutí generálního ředitelství pivovarů a sladoven v roce 1977 uzavřen.

Jediným pivovarem, který obnovil svoji činnost, je pivovar v Koutě na Šumavě. Jeho vznik je oficiálně datován rokem 1736. Ve 2. polovině 18. století se už zařadil mezi největší pivovary v západočeském regionu. Po velkém požáru v roce 1838 nechal jeho majitel Karel Bedřich Stadion – Thannhausen vystavět nová a modernější podnik. Českým unikátem jsou sklepy pocházející z této doby, které zasahují až pod kostel sv. Jiří. V roce 1920 získal dědictvím velkostatek Kout rod Schönbornů. Úspěšným vývozním artiklem v 1. třetině 20. století bylo tmavé 16° pivo značky Český granát, které se mimo Rakousko a Německo vyváželo i do Vatikánu. Bohužel i tento pivovar byl v roce 1966 uzavřen. Je to ale jediný pivovar, který obnovil v roce 2002 svoji činnost. Za svoji novou a nedlouhou historii obdržel mnoho ocenění a jeho pivo patří mezi nejlepší piva v Čechách.

Nezbytnou součástí výstavy vedle množství historických fotografií a dokumentů jsou i předměty, které doprovázely výrobu a konzumaci piva – dobové pivní lahve, reklamní cedule, pivní tácky, půllitry, korbele, etikety, sudy, přístroje na stáčení piva do lahví, aj. Návštěvník se dozví mnoho zajímavého o historii výroby skleněných lahví, porcelánových táček, o již pomalu zapomenutém řemesle bednářů. Hlavně ti menší návštěvníci se zastavují u napodobeniny hospůdky z 30. let 20. století.

Nesmíme opomenout ani další zajímavou věc, jako bylo zajišťování a uskladňování ledu za účelem chlazení piva v pivovarech. Každý pivovar si musel udělat jeho dostatečné zásoby. V zimě se těžil na

rybnících a ledové kry se postupně vozily do pivovaru. Bylo třeba zajistit led i na léto, případně na další rok, pokud by zima nebyla dostatečně studená. Nejprve se zaplnily pivovarské sklepy a poté se na stinném místě ve dvoře pivovaru objevovaly stohy ledu na dřevěných deskách pokrytých izolační vrstvou z písku, popela a dehtované lepenky. Mezery mezi jednotlivými kvádry ledu se zaspávaly ledovou tříští a celý stoh se v zimě poléval vodou, aby tak vznikl monolit. Ten se nakonec zaspal krycí vrstvou – pilinami, slámou, apod.

Pokud tedy máte rádi tento náš tradiční nápoj a zajímá Vás i dění kolem vaření zlatavého moku nebo patříte mezi široké řady sběratelů různých pivovarských předmětů, je tato výstava určena právě Vám.

■ Marie Hanáčíková
Muzeum Chodska v Domažlicích

*Historické fotografie – archiv Muzea Chodska
Literatura: Jan Jiráček – Chodská pivovarská chasa
aneb pivovary a pivovárky okresu Domažlice,
Nakladatelství Českého lesa v Domažlicích*